

Regeringens skrivelse

1983/84: 72

med redogörelse för verksamheten inom Europarådets ministerkommitté under år 1982.

beslutad den 17 november 1983.

Regeringen överlämnar till riksdagen enligt bifogade utdrag av regeringsprotokoll redogörelse för verksamheten inom Europarådets ministerkommitté under år 1982.

På regeringens vägnar

OLOF PALME

INGVAR CARLSSON

UTRIKESDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1983-11-17

Närvarande: statsminister Palme, ordförande, och statsråden I. Carlsson, Lundkvist, Feldt, Gustafsson, Hjelm-Wallén, Peterson, Boström, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Holmberg, Wickbom

Föredragande: statsrådet I. Carlsson

Skrivelse till riksdagen med redogörelse för verksamheten inom Europarådets ministerkommitté under år 1982.

I resolution 319 (1966) om förbindelserna med de nationella parlamenten uppmanar Europarådets rådgivande församling regeringarna att årligen lägga fram en rapport om verksamheten i Europarådets ministerkommitté inför sina parlament. Regeringen har lämnat riksdagen sådana redogörelser för åren 1967–81, senast med skr. 1982/83:74. En redogörelse för verksamheten inom Europarådets ministerkommitté under år 1982 har utarbetats inom utrikesdepartementet efter samråd med cheferna för justitie-, social-, utbildnings-, arbetsmarknads-, bostads-, civil- och industridepartementen. Redogörelsen bör fogas till regeringsprotokollet i detta ärende som *bilaga*.

Jag hemställer att regeringen till riksdagen överlämnar den inom utrikesdepartementet upprättade redogörelsen för verksamheten inom Europarådets ministerkommitté under år 1982.

Regeringen beslutar i enlighet med föredragandens hemställan.

Redogörelse för verksamheten inom Europarådets ministerkommitté under år 1982.

1. Ministerkommittémöten

1. Allmänt

Ministerkommittén höll två möten under 1982, medan ställföreträdarna samlades tretton gånger. Till de senare har av praktiska skäl delegerats rätten att behandla och fatta beslut i ärenden inom ministerkommitténs kompetensområde när ministrarna inte är samlade.

Tre fackministerkonferenser arrangerades inom Europarådet under året. Sålunda avhölls en justitieministerkonferens den 25–27 maj i Athen, socialministerkonferens den 22–24 september i Madrid samt kommunministerkonferens den 5–7 oktober i Lugano.

Europarådets budget för 1982 uppgick till ca 280 miljoner franska francs. Sveriges bidrag var totalt 11 milj. FF, vari ingick bl. a. amortering på den nya Europarådsbyggnaden med 1,3 milj. FF, bidrag till Europeiska farmakopén med 271 000 FF och bidrag till Europeiska ungdomsfonden med 340 000 FF.

2. 70:e ministerkommittémötet

Europarådets 70:e ministerkommittémöte ägde rum i Strasbourg den 29 april under ordförandeskap av brittiske biträdande utrikesministern Douglas Hurd. Den svenska delegationen leddes av utrikesminister Ola Ullsten.

På dagordningen för mötet stod bl. a. situationen i Turkiet, framsteg i det europeiska samarbetet, terrorism och antagandet av en deklaration om yttrande- och informationsfrihet.

Debatten om Turkiet inleddes med en längre redogörelse av den turkiske utrikesministern Törkmen om situationen i hans land. Törkmen erinrade bl. a. om att regeringen omedelbart efter maktövertagandet den 12 september 1980 uttalat att förbindelserna med Europarådet stod som en symbol för regeringens avsikt att återinföra en pluralistisk och parlamentarisk demokrati i Turkiet. Regeringen hade presenterat en tidsplan för återgången till demokratiska institutioner och denna ämnade man följa. Vad gällde anklagelserna om tortyr och annan misshandel framhöll ministern att det fanns få länder som kunde gå helt fria från sådana anklagelser. I Turkiet hade tortyr inte kommit i och med det militära maktövertagandet utan funnits långt dessförinnan. Den stora skillnaden var att militärregeringen vidtagit beslutsamma åtgärder för att bestraffa de skyldiga och få slut på övergreppen. Den turkiske utrikesministern upprepade flera gånger att avsikten att återgå till demokrati stod fast. I annat fall skulle Turkiet omedelbart ha lämnat Europarådet.

†1 Riksdagen 1983/84, I saml. Nr 72

Utrikesminister Ullsten underströk, att Turkiet för närvarande inte var något demokratiskt land och följaktligen en anomali i Europarådet. Ett sådant förhållande kunde bara accepteras under en övergångstid och den svenska regeringen hade haft som utgångspunkt i sitt agerande att den turkiska regeringen verkligen avsåg att uppfylla sina löften om återgång till demokrati. Europarådet borde spela en konstruktiv roll i detta sammanhang, sade Ola Ullsten och påminde om att Sverige under de senaste femton månaderna regelmässigt använt ställföreträdarnas möten för att ställa frågor till den turkiska regeringen om olika förhållanden såsom rättegångar, fängslade fackföreningsledare, påståenden om tortyr etc.

Tyvärr kunde man för närvarande skönja två motstridiga tendenser i Turkiet, sade den svenske utrikesministern. Samtidigt som den turkiska regeringen fortsatte att lämna försäkringar om sin vilja och avsikt att återgå till demokrati hade situationen för de mänskliga rättigheterna närmast försämrats. Europarådet måste därför fortsatt hålla Turkiet under noggrann uppsikt. Om den hittillsvarande svenska handlingslinjen visade sig vara otillräcklig fick man ompröva sin hållning, avslutade Ola Ullsten.

I debatten om Turkiet deltog denna gång tretton talare. Förutom Sverige framförde särskilt Norge och Nederländerna kritiska synpunkter och flera inlägg tog upp förföljelserna mot förre turkiske premiärministern Ecevit för dennes uttalanden.

I diskussionerna om det europeiska samarbetet framfördes från generalsekreterare Karasek och flera av medlemsländerna farhågor för att EG skulle komma att ta över några av Europarådets mer substantiella samarbetsområden. Som en del i den s. k. Genscher-Colombo-planen för att ge nya impulser åt samarbetet inom EG ingick även planer på ett intensifierat kulturellt och juridiskt samarbete, framhölls det. — I slutkommunikén från mötet fastslogs att Europarådet skulle förbli huvudinstrument för kulturellt samarbete på europeisk nivå. Ministerkommitténs ordförande fick vidare i uppdrag att tillsammans med andra ministrar undersöka vilken roll Europarådet kunde spela i det fortsatta samarbetet på Europas enande.

Vid mötet antog ministrarna också en deklaration om informations- och yttrandefrihet. Denna söker sammanfatta de gemensamma principer och mål som Europarådets medlemmar avser grunda sig på för att värna om yttrande- och informationsfriheten som ett väsentligt element i ett demokratiskt och pluralistiskt samhälle. Den innehåller principer som i stor utsträckning redan återfinns i liknande deklarationer i andra internationella fora (t. ex. UNESCO och slutakten från Konferensen om säkerhet och samarbete i Europa).

3. 71:a ministerkommittémötet

Årets andra ministerkommittémöte hölls i Strasbourg den 10 november. Som ordförande fungerade den österrikiske utrikesministern Willibald

Pahr. Den svenska delegationen leddes av utrikesminister Lennart Bodström.

Ministrarnas diskussioner dominerades denna gång av två frågor: Europarådets roll i det framtida europeiska samarbetet och situationen i Turkiet.

Vid det föregående ministermötet hade ordföranden fått i uppdrag att tillsammans med andra ministrar utarbeta en rapport om Europarådets roll och arbetsmetoder. I sin rapport konstaterade nu utrikesminister Pahr, att en del berättigad kritik riktats mot Europarådet för att ha splittrat sig på alltför många perifera frågor. Organisationen kunde inte leva upp till de ursprungligen ställda förväntningarna i avseende på Europas enande, men hade kommit att spela en viktig roll som brobyggare mellan EG- och icke EG-länder. För de neutrala var Europarådet det enda forum där de på lika villkor kunde delta i arbetet på Europas enande.

Även om den ofta framförda tanken att Europarådet och EG skulle ha arbetsuppgifter som kompletterade varandra var tilltalande, menade Pahr att utsikterna till framgång var mycket begränsade. Enda utvägen vore att på politisk väg nå ett slags underhandsöverenskommelse där Europarådet gavs företräde vad gällde det praktiska resultatet inom vissa speciella områden. Pahr föreslog vidare, att ministermötena två gånger om året skulle utnyttjas för en intensivare politisk dialog.

I ett svenskt inlägg framhölls bl.a. rådets betydelse som forum för utbyte av information och synpunkter. Europarådet borde enligt svensk uppfattning fortsatt inneha den ledande rollen inom områdena mänskliga rättigheter, kulturellt samarbete och harmonisering av lagstiftning. Utökat samarbete mellan den parlamentariska församlingen och ministerkommittén efterlystes: en fördjupad dialog skulle kunna stimulera ytterligare till handling.

Som en uppföljning till denna diskussion i ministerkommittén har ställföreträdarna tillsatt tre arbetsgrupper: en om Europarådets roll, en om rådets arbetsmetoder och en inom området mänskliga rättigheter.

Debatten om Turkiet inleddes redan under det kollokvium som föregick ministermötet med deltagare från den parlamentariska församlingen och medlemsregeringarna. Utrikesminister Bodström ifrågasatte i sitt inlägg om folkomröstningen om den nya turkiska konstitutionen kunde ses som ett verkligt uttryck för den fria folkviljan när det rörde krigslagar och all politisk verksamhet var förbjuden. Det var också osäkert om det stora antalet röster för konstitutionsförslaget skulle tolkas som ett stöd för författningen som sådan eller bara uttryckte ett hopp om en förändring av den nuvarande situationen. Lennart Bodström tog vidare upp förbudet för tidigare politiker att arbeta politiskt i hemlandet, de politiska massrättegångarna mot fackföreningsmän och andra, den ökade användningen av dödsstraffet och nya rapporter om tortyranklagelser. Han underströk vikten av att Europarådet fortsatt noggrant och kritiskt följde utvecklingen i Turkiet.

I ministerkommittén gjorde utrikesminister Bodström ett kortare sammanfattande inlägg med liknande formuleringar. I diskussionen deltog denna gång förutom Turkiet endast de övriga fyra länder som tillsammans med Sverige anmält Turkiet inför kommissionen för de mänskliga rättigheterna dvs. Danmark, Frankrike, Nederländerna och Norge.

II. Verksamheten inom organisationens åtta huvudsektorer.

1. Mänskliga rättigheter

Arbetet inom denna sektor har bedrivits i huvudkommittén för mänskliga rättigheter (CDDH) och i tre expertkommittéer.

Huvudkommittén har under året färdigställt ett utkast till tilläggsprotokoll till den europeiska konventionen om mänskliga rättigheter. Genom detta tilläggsprotokoll, som jämte en bakgrundsrapport överlämnades till ministerkommittén för godkännande, avskaffas dödsstraffet i fredstid. Endast sådana medlemsstater i Europarådet som anslutit sig till konventionen får tillträda protokollet, vilket träder i kraft efter ratificering av fem stater. Ministerkommittén antog tilläggsprotokollet – det sjätte – i slutet av året och skall senare bestämma en tidpunkt då protokollet öppnas för undertecknande.

Huvudkommittén slutförde vidare arbetet på ett utkast till ett sjunde tilläggsprotokoll till ovannämnda konvention jämte en bakgrundsrapport. Arbetet, som inleddes 1975, syftade till att mot bakgrund av FN:s konvention rörande medborgerliga och politiska rättigheter, vilken innehåller fler rättigheter än den betydligt äldre europeiska konventionen, utöka antalet rättigheter som garanteras av sistnämnda konvention. Resultatet blev att fem nya rättigheter med förebilder i FN-konventionen infördes i tilläggsprotokollet. Detta överlämnades jämte bakgrundsrapporten till ministerkommittén för vidare behandling.

Expertkommittén för förbättrande av proceduren enligt den europeiska MR-konventionen (DH-PR) hade uppmanats av huvudkommittén att med särskild förtur granska vad som kan göras för att förenkla och påskynda proceduren inför europarådsorganen mot bakgrund av det ökande antalet individuella klagomål som blivit följden av att allt fler medlemsstater nu medgivit individuell klagorätt. Experterna ägnade årets två möten främst åt att diskutera förslaget om en uppdelning av kommissionen på två kammar med tio ledamöter i varje. Expertkommittén har även utbytt synpunkter med företrädare för kommissionen. Tyngdpunkten i kommitténs arbete ligger tills vidare på proceduren inför kommissionen. Proceduren inför domstolen samt ministerkommitténs roll har hittills endast diskuterats preliminärt.

Expertkommittén för utvidgning av de i den europeiska konventionen upptagna rättigheterna (DH-EX) har stött på svårigheter att identifiera ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter som skulle lämpa sig för

införande i ett tilläggsprotokoll till konventionen. Flera medlemsstater anser att man bör söka sig fram på andra vägar, t. ex. genom att bygga ut den sociala stadgan. På grund av svårigheterna kände expertkommittén ett behov av att låta huvudkommittén ta ställning till om arbetet skulle fortsätta med oförändrat mandat eller om det skulle uppskjutas eller inställas. Resultatet av överläggningarna i huvudkommittén blev att expertkommitténs mandat bekräftades med tillägget att kommittén också skall överväga andra möjligheter för övervakning och implementering än det kontrollmaskineri som finns enligt konventionen om de mänskliga rättigheterna.

Expertkommittén för information och undervisning inom mänskliga rättighetsområdet (DH-ED) har ägnat särskild uppmärksamhet åt dessa frågor inom yrkesutbildningen. Arbetet på en handbok om mänskliga rättigheter vid utbildning av polisen har i det närmaste avslutats och en liknande publikation för fängvårdspersonal har påbörjats. Olika projekt såsom undervisning i mänskliga rättigheter vid juridiska fakulteter samt inom sociologi och psykologi fortsatte under året liksom arbetet med olika publikationer inom detta område.

Ministerkommittén fattade beslut om inrättandet av ett datoriserat dokumentationscenter rörande mänskliga rättigheter för både internt och externt bruk. Centret skall utvecklas i etapper med början under första hälften av 1983.

Den 29 april 1982 antog ministerkommittén, som redan nämnts, en deklaration om yttrande- och informationsfrihet.

Ett seminarium om icke-judiciella medel för skyddet och främjandet av mänskliga rättigheter ägde rum i Siena, Italien, den 28–30 oktober. I seminariet deltog ombudsmän och personer med liknande funktioner i Europarådets medlemsstater.

2. Sociala frågor och arbetsmarknadsfrågor

a) Social trygghet

På förslag av huvudkommittén för social trygghet (CDSS) uttalade sig ministerkommittén i resolutionerna CSS(82) 1–10 om efterlevnaden av den europeiska socialförsäkringsbalken och protokollet till denna under den gångna rapporteringsperioden (1 juli 1979–30 juni 1980). Resolutionerna gällde Belgien, Danmark, Förbundsrepubliken Tyskland, Irland, Luxemburg, Nederländerna, Norge, Schweiz, Sverige och Storbritannien. Mot Sveriges tillämpning av dessa instrument riktades, liksom tidigare, ingen anmärkning.

I huvudkommittén fortsatte under året arbetet på en revision av socialförsäkringsbalken. I samband därmed diskuterades preliminärt möjligheterna att stärka skyddet för de rättigheter som kunde tas in i en reviderad balk likaväl som för rättigheterna i den nu gällande balken.

Ett nytt inslag i huvudkommitténs arbete är regelbundet utbyte av infor-

mation om lagstiftningsåtgärder och annat reformarbete i de lika länderna. Ett par sådana genomgångar gjordes under året.

Till nyssnämnda arbete ansluter sig en verksamhet som går ut på att göra sammanställningar över gällande system för social trygghet för samtliga medlemsländer. En första sådan sammanställning, som fått formen av en komplettering av motsvarande tabläer för EG-länderna, beräknas kunna färdigställas för publicering före utgången av 1983.

Huvudkommittén slutbehandlade under året en rapport från en underkommitté om aktuella problem rörande finansieringen av de sociala trygghetssystemen i medlemsländerna. I rapporten berördes bl. a. den skiftande graden av skattefinansiering av olika grenar av den sociala tryggheten i olika länder. En annan fråga som diskuterades i rapporten var möjligheterna att förbättra allmänhetens kostnadsmedvetande genom information om utgifterna för trygghetsanordningarna.

Huvudkommittén behandlade vidare en studie av möjligheterna att utvidga det internationella samarbetet för att främja en utjämning av skillnaderna i utveckling av det sociala skyddet i olika länder. Ett hinder för en sådan utjämning anses i vissa länder vara brister i utbildningen av tjänstemännen i den nationella administrationen. Som medel för en förbättring anvisades därför ett system med stipendier inom Europarådets ram, för att möjliggöra enskilda och samordnade studier för tjänstemän som önskar studera utformningen av de sociala trygghetsanordningarna i andra länder. Behovet av att inrätta ett internationellt institut på området skall ytterligare utredas.

Huvudtemat för socialministerkonferensen i Madrid den 22–24 september var frågan om social trygghet för hela befolkningen som ett led i socialpolitiken. Valet av tema återspeglar å ena sidan det förhållandet att i de flesta kontinental europeiska länder de sociala trygghetssystemen är förbehållna den ekonomiskt aktiva befolkningen, ibland med särskilda begränsningar för jordbrukare och andra självständigt förvärvsverkssamma, och å andra sidan de strävanden som alltmer växer fram att utvidga systemen så att de åtminstone i grundläggande hänseenden omfattar hela befolkningen. Därigenom skulle systemen alltså närma sig vad som redan gäller framför allt i de nordiska länderna och i Storbritannien. Som ett specialtema diskuterades olika förebilder när det gäller det tekniska tillvägagångssättet för en sådan utvidgning.

b) Socialtjänst och arbetsmarknadsfrågor

Ministerkommittén antog i juni 1982 rekommendationen R(82)8 om samsättningspolitik och arbetstagares skydd mot effekter av arbetslöshet. Medlemsstaterna uppmanas att vidta samordnade åtgärder för att bekämpa arbetslösheten. Sådana åtgärder bör bl. a. avse förbättrad yrkesvägledning och arbetsförmedling, arbetsmarknadsutbildning, omskolning, stöd till företag i särskilda regioner och inom vissa sektorer samt stöd till särskilt utsatta grupper, i synnerhet ungdomar och långtidsarbetslösa.

Vid de två möten som hölls med huvudkommittén för sociala frågor (CDSO) diskuterades huvudteman för den till maj 1983 planerade arbetsministerkonferensen i Europarådets regi.

Inom huvudkommittén diskuterades vidare äldrefrågor och handikappfrågor.

Vad gäller äldrefrågorna behandlades förslag om tillägg till den Europeiska sociala stadgan rörande de äldres rätt till social delaktighet i samhället. Beträffande handikappfrågorna diskuterades åtgärder för att på bästa möjliga sätt integrera fysiskt eller mentalt handikappade i familjen och i samhället.

Bland de rapporter som CDSO initierat och som publicerades under året kan nämnas "Hours of Work", som är en jämförande studie om arbetstid i olika europeiska länder.

Kommittén beslöt att under 1983 anordna ett kollokvium om klientmedverkan inom socialtjänsten och att göra en översyn av den fortlöpande stipendieverksamheten.

c) Migration

Huvudkommittén för migrationsfrågor (CDMG) har ägnat sig åt uppföljningen av den första migrationsministerkonferensen i maj 1980. Inom ramen för detta arbete har kommittén fortsatt behandlingen av två rekommendationstexter avseende dels andra generationen invandrare, dels åtgärder i syfte att bibehålla de kulturella banden mellan invandrare och deras hemländer. Ett utkast till rekommendation i det förstnämnda ämnet överlämnades till ministerkommittén men återremitterades av denna till CDMG för fortsatt behandling.

Förberedelsearbetet för den andra migrationsministerkonferensen, planerad att äga rum i Rom i oktober 1983, bedrevs i en för ändamålet särskilt tillkallad kommitté.

d) Jämställdhetsfrågor

Den nyinrättade expertkommittén för jämställdhet mellan kvinnor och män höll sitt första möte i januari 1982. Kommittén planerade tillsammans med huvudkommittén för massmediafrågor ett seminarium i juni 1983 om massmedias bidrag till främjande av jämställdhet mellan kvinnor och män. Kommittén har under året publicerat en jämförande studie "Equality between women and men: historical development and descriptive analysis of national machinery set up in member states of the Council of Europe to promote the equality between women and men".

e) Befolkningsstudier

Kommittén för befolkningsstudier (CDDE) beslöt vid sitt årliga möte att tillsätta ytterligare två underkommittéer. Den ena avser studera den ökade skilsmässofrekvensen i Europa och den andra sambandet mellan demografisk utveckling och migration.

Under 1982 avhölls Europarådets befolkningskonferens.

En allmän slutsats från denna var att man med nuvarande utveckling måste ägna större uppmärksamhet åt befolkningsfrågorna. Effekterna på skilda områden inom samhället bör studeras. Till en del måste också inriktningen av samhällsplaneringen ändras. Hittills har den varit utformad för en ständig befolkningstillväxt. Nu måste den utgå från att folkmängden inte längre ökar.

Inför konferensen hade en rapport om den svenska befolkningsutvecklingen utarbetats.

3. Utbildning och kultur

Kulturstyrelsen (CDCC) är det samordnande organet för frågor som rör utbildning och kultur.

Frågor rörande högre utbildning handläggs av en särskild kommitté "Standing Conference for University Problems" (CC-PU). Denna är underställd kulturstyrelsen som skall godkänna dess program och budget. Inom sitt arbetsfält driver CC-PU bl. a. olika verksamheter som syftar till att underlätta studier i annat land. En konferens på temat "European Conference on Academic Mobility" hölls i anslutning härtill i Stockholm under året. I samband med olika universitet har också anordnats ett antal korta forskarkurser. Det största åtagandet inom CC-PU rör förberedelserna inför konferensen 1983 om "Higher Education and Research Policies and Europe approaching the Year 2000".

Arbetet inom kulturstyrelsens område bedrivs genom projekt, konferenser och serviceaktiviteter.

På skolområdet avslutades under 1982 ett projekt på temat "Preparation for Life" om hur skolan ska förbereda 14–19-åringar för livet efter avslutad skolgång. Ett nytt uppföljningsprojekt "Primary Education" har fastställts med start 1983.

Arbetet på områdena vuxenutbildning och språkundervisning har fortsatt i de nya projekten "Adult Education for Development" och ytterligare ett projekt om moderna språk. En slutkonferens om sistnämnda projekt har hållits i Strasbourg under året.

På kulturområdet har projektet "Cultural Development Policies" avslutats under 1982. En konferens i anslutning till projektet hålls under våren 1983.

Under 1982 arrangerades ett första möte för medlemmarna i det lokala närmiljöprojekt som initierats av Sverige vid 1981 års kulturministerkonferens i Luxemburg. Projektet heter "Cultural Dynamics in Regional Development".

Som en uppföljning till Europarådets kulturministerkonferens i Luxemburg 1981 påbörjades ett arbete om att utarbeta en europeisk deklaration om kulturella målsättningar. Arbetsgruppen lade under 1982 fram ett för-

slag som skickats ut på remiss till medlemsländerna. Förslaget skulle ligga klart vid nästa kulturministerkonferens i Dublin 1983.

Ett nytt projekt på temat "Measures to promote creativity taking into account the development of the cultural industries" har påbörjats.

Ett projekt om "Education and Cultural Development of Migrants" pågår sedan något år tillbaka.

4. Ungdomsfrågor

a) Europeiska ungdomsfonden

Sverige bidrar liksom tidigare är tillsammans med andra medlemsländer med frivilliga bidrag till fondens verksamhet utöver de medel som reguljärt anslås. Fonden ger på ansökan bidrag till verksamheter ordnade av europeiska ungdomsorganisationer.

b) Europeiska ungdomscentret

Ungdomscentret har under året arrangerat ett antal kurser om aktuella ungdomsfrågor samt språkkurser.

5. Hälsovård

Huvudkommittén för hälsovårdsfrågor (CDSP) har under året hållit två möten och därvid slutbehandlat en rapport och en rekommendation om vidareutbildning av sjuksköterskor samt en rapport om minskning av sjukhuskostnader.

Kommittén har vidare arbetat med att följa upp de uttalanden som gjordes vid hälsovårdsministermötet i Madrid 1981. En studie håller på att utarbetas om hur det förebyggande arbetet är organiserat i olika länder. Riktlinjer utarbetas dels för hur hälsan kan främjas och dels om annonsering i syfte att bekämpa rökning, överkonsumtion av alkohol och narkotikamissbruk. För år 1984 planeras arbete i fråga om utbildning i hälsoupplysning och om betydelsen för hälsan av långvarig arbetslöshet. Kommittén har också påbörjat förberedelserna för nästa hälsovårdsministermöte som skall hållas i Sverige under första halvåret 1985. Från svensk sida har som ämne för mötet föreslagits "Främjande av psykisk hälsa och välbefinnande samt decentralisering av psykiatrisk vård".

6. Miljöfrågor och regionala planeringsfrågor

a) Miljöfrågor

Den konvention rörande skyddet av vilda växter och djur i Europa och deras naturliga biotoper, som undertecknades vid miljöministerkonferensen i Bern 1979, har nu trätt i kraft sedan den ratificerats av erforderligt antal stater.

Ändamålet med konventionen är att förbättra skyddet och värden av den vilda faunan och florán, med särskild tonvikt lagd på utrotningshotade, sårbara och sällsynta arter och deras biotoper. Flytande och endemiska arter nämns som särskilt angelägna. Som appendix till konventionen har fogats förteckningar på växt- och djurarter, som skall åtnjuta skydd. Ytterligare arbete med formerna för urval och skydd av lokaler – biotoper återstår.

I resolutionerna (79)9 och (79)10 fastlades reglerna för "det europeiska nätverket av biogenetiska reservat", vilket syftar till att bevara representativa naturtyper och landskap. Arbetet med utväljandet och avsättandet av biogenetiska reservat pågår nu i medlemsländerna. Våtmarker och hedar hör till de naturtyper, som i första omgången skall inrymmas i nätverket. Hotade däggdjurs-, fågel- och groddjursarter ägnas särskilt intresse. Sverige har under året anmält ett antal våtmarker till nätverket.

Arbetet inom Europeiska naturvårds- och naturresurskommittén (CDSN) har koncentrerats till frågor om natur- och landskapsvård, mark för friluftsliv samt skydd för hotade växt- och djurarter.

Speciella studier om olika djur- och växtgrupper pågår och publiceras varefter de färdigställs. Detta gäller för grupper som däggdjur, fåglar, grod- och kräldjur, fiskar och vissa evertebratgrupper som fjärilar samt för kärlväxter.

Arbetet med naturvårdens plan- och skötselfrågor är föremål för omorganisation för att bredda verksamheten.

Information och naturvårdsundervisning ägnas stor uppmärksamhet. Här kan särskilt hänvisas till arbetet inom Europarådets "Information Centre for Nature Conservation".

Nästa fackministerkonferens som skulle ha hållits i Grekland i maj 1983 har skjutits upp till april 1984. Den avses särskilt behandla frågor om skydd av kuster och stränder.

b) Regional planering, byggnadsvård och stadsplanering

Vid sitt årliga möte i maj konstaterade huvudkommittén för regional planering (CDAT) att svårigheter förelåg att fullfölja arbetsprogrammet med de minskade resurser som ställts till förfogande. Kommittén framhöll angelägenheten av ökade finansiella resurser och förstärkning av sekretariatet för att tillfredsställande kunna genomföra de uppgifter som ankommer på kommittén.

Under året avslutades aktiviteter om planering i skogsregioner samt rörande europeiska baskartor och tematiska kartor.

Kommittén beslutade att för 1983 samma områden skulle prioriteras som 1982, nämligen för planeringsministerkonferenserna beslutade teman, balanserad utveckling i Europa, "a European regional planning concept" och instrument för regional planering.

Huvudkommittén för stadsplanering och byggnadsvård (CDUP) hade 1982 sitt första verksamhetsår med båda ansvarsområdena representerade (stadsplanering resp. byggnadsvård). Sverige har dock varit representerat enbart inom ansvarsområdet byggnadsvård.

Till ordförande i kommittén valdes den svenska delegaten, avdelningsdirektör Christina Sandström, riksantikvarieämbetet.

Arbetet i kommittén har präglats av att den nya sektorn stadsplanering först under 1982 börjat bearbetas i avsikt att få fram ett långsiktigt arbetsprogram. Under året har därför arbetet inom denna sektor varit av begränsad omfattning. Förutom slutförande av själva stadsförnyelsekampanjen har två uppföljande konferenser anordnats. Den ena, i London, koncentrerades kring medinflytande och självhjälpsarbete. Den andra, i Strasbourg, behandlade riktlinjerna för det fortsatta arbetet inom kommittén under 1983–85.

På byggnadsvårdssidan har väckts förslag om ett eventuellt konventionsarbete kring byggnadsvård. Kommittén har givit hög prioritet åt informationsfrågorna och då framförallt skriften "A Future for our Past".

Hantverksfrågorna diskuterades vid ett seminarium i Venedig; det andra i en serie på tre. Seminariet pekade på ett antal väsentliga förutsättningar för fortsatt arbete nationellt och internationellt. Dess resultat kommer från svensk sida att vägas in i en fortsatt diskussion såväl nationellt som i den nordiska kretsen.

Tre problemområden har under 1982 bearbetats i särskilda arbetsgrupper med svenskt deltagande, nämligen landsbygdsomvandlingen, arkeologi och fysisk planering samt återanvändning av äldre byggnader.

Landsbygdsproblematiken har också tagits upp till diskussion inom huvudkommittén i planeringen för kontinuerliga insatser under 1983–85. Ett första seminarium är planerat för 1983. Arkeologi och fysisk planering är ett för kommittén nytt område, där en arbetsgrupp nu tillsatts för att diskutera problematiken och kommitténs roll. Återanvändning av äldre byggnader har diskuterats sedan ett par år i en separat arbetsgrupp. Interimsrapport förväntas under 1983 och en utvidgning av arbetet är planerad för 1984–85.

7. Regionala och kommunala frågor

Huvudkommittén för regionala och kommunala frågor (CDRM) höll sitt elfte plenarmöte i Strasbourg den 30 juni–1 juli. Mötet ägnades främst åt de slutliga förberedelserna för kommunministerkonferensen i Lugano.

Det tolfte plenarmötet den 1–2 december ägnades företrädevis åt arbetsprogrammet för år 1983.

Den femte kommunministerkonferensen hölls i Lugano den 5–7 oktober. Därvid behandlades som tema I "Kommunal självstyrelse: lagstift-

ning, praxis, framtidsutsikter" och som tema II "Gränskommunalt samarbete".

Under tema I rörde diskussionen huvudsakligen det av Europarådets kommunalkonferens (CLRAE) framlagda förslaget till "European Charter of Local Self-Government". Förslaget till "Charter" skall behandlas vid nästa kommunministerkonferens i Rom år 1984.

Vid ett särskilt kollokvium i anslutning till kommunministerkonferensen diskuterades "Chartern" av ministrarna tillsammans med representanter för kommunalkonferensen (CLRAE) och den parlamentariska församlingen.

De verksamheter som för närvarande pågår inom CDRM gäller bl. a. kommunal självstyrelse, kommunal demokrati, kommunal administration, kommunal ekonomi och glesbygdsfrågor.

8. Rättsfrågor

a) Rekommendationer

I rekommendation R (82) 1 uppmanas medlemsstaterna att vidta vissa åtgärder för att förbättra det internationella samarbetet vad gäller lagföring och bestraffning av terroristhandlingar. Åtgärderna rör mellanstatlig rättshjälp och informationsutbyte samt forum i mål som berör mer än en stat.

Enligt rekommendation R (82) 2 bör medlemsstaternas regeringar sträva efter att införa ett system för betalning av bidragsförskott till barn, som bl. a. innebär att staten utbetalar ett förskott när den underhållsskyldige inte fullgör sin underhållsplikt.

I rekommendation R (82) 14 förtecknas en rad åtgärder av bl. a. förebyggande natur som tar sikte på situationer där någon blivit utsatt för människorov och krav på lösensumma har framställts.

I rekommendation R (82) 15 behandlas en rad frågor som gäller straffrättens roll i fråga om konsumentskyddet.

I rekommendation R (82) 16 anges vissa principer som medlemsstaterna bör följa i fråga om att göra permissionsinstitutet till ett medel att underlätta den sociala anpassningen för sådana som undergår kriminalvård i anstalt.

Rekommendation R (82) 17 tar upp vissa principer som bör vara vägledande när det gäller bevakning, säkerhetsåtgärder och behandling i fråga om intagna i kriminalvårdsanstalt vilka bedöms som farliga.

b) Kommittéarbetet

Under huvudkommittén för juridiskt samarbete (CDCJ) pågår utredningsarbete på en rad områden i syfte att uppnå ökad rättslikhet mellan Europarådets medlemsländer. Bland de ämnen som har utretts under 1982 kan nämnas föräldransvar, äganderättsförbehåll, dataskydd, skade-

ståndsansvar för det allmänna och förenkling av rättegången i civilmål. En särskild expertkommitté behandlar frågan om könsdiskriminering. I kommitténs direktiv ingår att utarbeta en rekommendation om åtgärder mot könsdiskriminering och om åtgärder för att främja jämställdheten mellan kvinnor och män. Arbetet skall vara avslutat under 1983.

CDCJ har under året haft sina 37:e och 38:e möten. Kommittén har föreslagit ministerkommittén att bl. a. anta utkast till rekommendationer dels om nomader, dels om mentalsjukas rättsliga ställning, dels om skydd för rättsdatakunder.

Huvudkommittén för brottsfrågor (CDPC) höll under år 1982 sitt 31:a möte, varvid kommittén bl. a. beslöt föreslå ministerkommittén att anta de tidigare nämnda rekommendationerna R (82) 14–17.

Bland de frågor som under året behandlades av kommittéer under CDPC kan i övrigt nämnas internationellt samarbete i fråga om brott rörande konstföremål, utländska medborgare intagna i kriminalvårdsanstalter, våldet i dagens samhälle samt förhållandet mellan allmänheten och kriminalpolitiken.

Massmediakommittén (CDMM) med dess två underkommittéer, en med experter på mediapolitik och en med experter på juridiska mediafrågor, har fortsatt sitt arbete med att behandla framför allt kabel- och satellitspridning av televisionsprogram.

Europarådets expertkommitté om "Legal Aspects of Territorial Asylum and Refugees" (CAHAR) ägnade sig under året i huvudsak åt att utforma en överenskommelse i den s. k. första asylland-frågan. Syftet med en sådan överenskommelse är att klargöra vilken medlemsstat som har att i ett visst fall pröva en asylansökan. Enighet uppnåddes emellertid inte under året. Bland övriga ämnen som diskuterades av CAHAR kan nämnas frågan om en deklaration beträffande de facto-flyktingar.

Det trettonde europeiska justitieministermötet hölls i Athen den 25–27 maj 1982. Vid mötet diskuterades bl. a. förvärv av efternamn, problem till följd av det stora antalet vägtrafikolyckor samt sambandet mellan ekonomisk kris och kriminalitet.

III. Europarådets fond för bosättning och regional utveckling

Fonden för bosättning och regional utveckling (Resettlement Fund) bildades 1956. Samtliga Europarådets medlemsländer utom Irland, Storbritannien och Österrike är anslutna till fonden. Dessutom är den Heliga Stolen medlem. Fonden bildades ursprungligen som ett instrument i flyktingpolitiken, men är numera inriktad huvudsakligen på att genom lån stödja sysselsättnings- och bostadsbyggnadsprojekt i regioner med stora befolkningsomflyttningar. Högsta prioritet ges härvid insatser i samband med flyktingströmmar och naturkatastrofer. Vid diskussioner om Europarådets bidrag till en balanserad ekonomisk och social utveckling mellan medlemsländerna spelar fonden en framträdande roll eftersom den är

rådets enda konkreta instrument för att påverka utvecklingen inom detta område.

Mot bakgrund av konstaterade lånebehov och diskussionerna om en balanserad utveckling i Europa erbjöd fondens styrelse 1981 medlemsländerna att på olika sätt medverka till förstärkning av fondens kapital. Under 1982 har i enlighet härmed alla medlemsländer utom ett bidragit till att öka fondens kapital från 17,9 till 68,4 milj. US dollar. Härtill kommer att fonden vid utgången av 1982 hade reserver och vinstmedel på 55,6 milj. dollar.

Med detta kapital som bas kan fonden på jämförelsevis fördelaktiga villkor låna upp pengar på den internationella kapitalmarknaden. Dessa medel lånas sedan ut till projekt i medlemsländerna med den inriktning som beskrivits ovan. En mindre del av utlåningen sker på speciellt fördelaktiga villkor, för närvarande en procents ränta. Denna subventionerade utlåning bekostas av en del av fondens vinstmedel.

Sedan sin tillkomst och till slutet av 1982 har fonden finansierat projekt i medlemsländerna om totalt 1 794 milj. dollar. Vid årsskiftet utestående lån uppgick till ca 1 566 milj. dollar varav 21,5 milj. dollar som subventionerade lån. De ojämförligt största låntagarna har varit Italien (nära hälften av länemedlen) följt av Turkiet (ca en fjärdedel). På senare tid har dock nytulåningen fått en jämnare geografisk fördelning och flera andra syd-europeiska länder har erhållit stora lån.

Under de senaste åren har fondens verksamhet expanderat mycket starkt. Nytulåningen under 1982 uppgick till 453 milj. dollar. Trots denna expansion väntade vid årsskiftet 1982/83 projekt för 1 240 milj. dollar på finansiering. Fondens vinst uppgick under 1982 till 17,6 milj. dollar vilket innebär en liten ökning sedan föregående år (17,4 milj. dollar).

Sverige inträdde i fonden 1977. Under 1982 har Sverige ökat sitt garantiåtagande gentemot fonden med 350 000 till 910 000 dollar. Sverige har bl. a. eftersträvat att utlåningen skall få en bättre geografisk fördelning, att en större andel av fondens vinst skall användas för lån på särskilt fördelaktiga villkor samt att flera länder skall ansluta sig till fonden.

IV. Övrigt

Sedan 1975 har Sverige varit anslutet till konventionen om utarbetandet av en europeisk farmakopé. Denna innehåller kvalitetsnormer för läkemedelssubstanser och färdiga läkemedel och har bindande giltighet i de länder som anslutit sig till konventionen. I Sverige trädde den första utgåvan av Europafarmakopén i kraft den 1 januari 1978. Dess bestämmelser har sedan dess tillämpats av socialstyrelsens läkemedelsavdelning och läkemedelsindustrin vid registrering och kontroll av läkemedel samt för Apoteksbolagets läkemedelshantering. Under 1980 påbörjades utgivningen av den andra editionen av Europafarmakopén. Med utgången av 1982 har fem delar av denna utgivits från trycket. Bestämmelserna i tre av de hittills

utgivna delarna av den andra editionen trädde i kraft i Sverige den 1 januari 1983.

Sexton länder var anslutna till konventionen under 1982. Samtliga nordiska länder deltar i arbetet i farmakopékommissionen. Finland som tidigare haft status som observatör, har under 1982 blivit fullvärdig medlem i samarbetet.

Sverige var representerat vid samtliga tre kommissionsmöten under 1982. Dessutom medverkar tretton svenska representanter i de totalt 24 expertgrupper, som förbereder och bearbetar det material, som skall ingå i farmakopén. Omfattande experimentellt förarbete utförs även på nationell nivå, på statliga laboratorier och vid vissa industriföretag. I Sverige deltar bl. a. socialstyrelsens läkemedelsavdelning, Apotekens centrallaboratorium och några av landets farmaceutiska industrier.

Under 1981 skedde en översyn av uppläggningsen av arbetet inom farmakopékommissionen och på expertgruppsnivå. Nya prioriteringsregler har medfört att arbetet under 1982 koncentrerats till nya medicinskt och farmaceutiskt ändamålsenliga läkemedel. Därigenom har ett ökat antal undersökningsmetoder och monografier för nya läkemedelssubstanter kunnat fastställas.

